

XIII UNIVERSITAT D'ESTIU D'ESTUDIS DE GÈNERE:
Repensant els feminismes

Directores: Esperança Bosch (Departament de Psicologia)
Victòria A. Ferrer (Departament de Psicologia)
Teresa Riera (Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica)

Del 6 al 10 de juliol de 2009

Edifici Sa Riera. UIB. C/ de Miquel dels Sants Oliver, 2. Palma

Nombre d'hores: 35

Nombre de crèdits atorgats per la Universitat de les Illes Balears: 3,5

Hores de formació permanent del professorat: sol·licitades

Nota important: El certificat d'assistència que permetrà accedir a aquests crèdits es concedirà a les persones que assisteixin al 80 per cent, com a mínim, del total de les hores lectives programades.

Matrícula

Termini: del dilluns 11 de maig fins al divendres 26 de juny de 2009.

Preu

Per a les persones que es matriculin **abans del 19 de juny:** 30 euros.

Per a la comunitat universitària i estudiants que es matriculin **després del 20 de juny:** 45 euros.

Per als/les altres participants que es matriculin **després del 20 de juny:** 60 euros.

Les persones que pertanyen a la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració i a l'Institut Balear de la Dona tenen matrícula gratuïta.

Formalització: per formalitzar la matrícula podeu utilitzar dos sistemes de pagament:

1. Efectuar l'ingrés corresponent a Sa Nostra al compte 20510151611007257438 a nom del curs i del Servei d'Activitats Culturals on constin clarament:

- nom del curs
- nom de la persona inscrita
- Servei d'Activitats Culturals

Una vegada fet el pagament, s'ha de presentar als serveis administratius de l'edifici Sa Riera, carrer de Miquel dels Sants Oliver, 2, de Palma (de dilluns a divendres de les 9 a les 14 hores, i fins al 31 de maig, els dimarts i dijous de les 16 a les 19 hores), la documentació següent:

- Full d'inscripció (que podeu baixar de la plana web o recollir al Servei d'Informació)
- Còpia de l'imprès de la transferència o de l'ingrés
- Fotocòpia del DNI

Els estudiants i membres de la comunitat universitària també han de presentar o enviar còpia del carnet que expedeix la Universitat o document acreditatiu.

2. Fer el pagament per codi de validació bancària (qualsevol targeta de dèbit o crèdit) directament als serveis administratius de l'edifici Sa Riera, quan lliureu la documentació següent:

- Full d'inscripció (us el facilitaran els mateixos serveis si no l'heu obtingut directament de la pàgina web o el Servei d'Informació)
- Fotocòpia del DNI

Els estudiants i membres de la comunitat universitària també han de presentar o enviar còpia del carnet que expedeix la Universitat o document acreditatiu.

Atès que el curs té un nombre limitat de places, abans de fer l'ingrés s'ha de confirmar si en queden, especialment si es fa la matrícula pocs dies abans que comenci l'activitat. Els telèfons de consulta són: 971 173 132 / 971 172 410 / 971 172 325.

Per saber si s'han concedit les hores de formació permanent de professorat, consultau la pàgina web (www.uib.cat/servei/sac) o el Servei d'Informació.

Us recordam que la Universitat pot anul·lar un curs si no hi ha el nombre mínim d'alumnes matriculats.

Objectius

La societat i les realitats que ens envolten han anat canviant. De fet, en el cas de l'Estat espanyol podem dir que hem recorregut un llarg camí des de l'aprovació de la Constitució de 1978 i fins a la Llei orgànica 3/2007, d'igualtat efectiva entre dones i homes, un camí que ens ha portat al fet que la igualtat formal o legal entre dones i homes sigui una realitat.

Però, tot i això i malgrat aquests avanços, la igualtat real és encara lluny, i les desigualtats entre homes i dones persisteixen amb una menor presència de les dones a la vida política, amb menors quotes de poder, amb salaris més baixos... I, amb les desigualtats, persisteix la necessitat de continuar treballant per assolir una societat més justa i igualitària.

I si les circumstàncies són noves, també ho són alguns dels reptes als quals s'enfronta el feminisme del segle XXI. En aquesta nova edició del nostre curs hem volgut abordar aquestes qüestions i aprofundir en l'anàlisi i en la reflexió sobre el futur amb l'ajut de diferents persones expertes en el tema.

Descripció

Desenvoluparem un curs que combini les classes magistrals, el treball de l'alumnat, els debats, les conferències i les activitats lúdiques.

Per això proposam la realització d'aquest ventall d'activitats a càrrec de persones de prestigi reconegut en els temes que tractaran.

Dimarts i dimecres cada persona pot escollir com a màxim un taller, cosa que representa un total de dos tallers durant la setmana. La resta de dies es faran tot un seguit d'activitats conjuntes.

Per altra banda, durant els mateixos dies, i al mateix edifici Sa Riera, es podrà veure l'exposició de les obres presentades al concurs de fotografia comentada *13 mirades al feminisme*. El dijous dia 9 es lliuraran els premis a les fotografies guanyadores. El comisari de l'exposició, Marcos Augusto, serà l'encarregat de donar les explicacions pertinents.

Dilluns, 6 de juliol

10 h. Lliurament de material

10.30 h. Inauguració dels curs i de l'exposició d'una selecció d'obres presentades al concurs de fotografia comentada *13 mirades al feminisme*, a càrrec de:

Molt Hble. Sra. Maria Antònia Munar i Riutort, presidenta del Parlament de les Illes Balears.

Hble. Sra. Josefina Santiago, consellera d'Afers Social, Promoció i Immigració del Govern de les Illes Balears.

Magfca. Sra. Montserrat Casas, rectora de la Universitat de les Illes Balears.

Sra. Lila Thomàs, directora de l'Institut Balear de la Dona.

Sra. Esperança Bosch, codirectora de la XIII Universitat d'Estiu d'Estudis de Gènere.

11.30-13.30 h. Conferència inaugural: «Feminismes en el món global», a càrrec d'Amelia Valcárcel, catedràtica de Filosofia Moral i Política de la UNED. A més d'articles i assaigs

apareguts en revistes especialitzades i textos col·lectius, ha publicat llibres com *Sexo y Filosofía* (1991), *Del miedo a la igualdad* (1993), text finalista del Premio Nacional de Ensayo el 1994, *La política de las mujeres* (1997), *Ética contra estética* (1998), *Rebeldes* (2000) o *Ética para un mundo global* (2002). Des de juliol de 2006 és la segona dona que forma part del Consell d'Estat, òrgan consultiu del Govern espanyol.

Presentació: Esperança Bosch, professora de Psicologia de la UIB.

13.30-16 h. Dinar

16-17.30 h. Taller d'habilitats comunicatives a càrrec de Carme Ramis i Gemma Torrens, professores del Departament de Psicologia de la UIB.

17.30-20 h. Projectió de la pel·lícula *Orlando*, dirigida per Sally Potter i basada en l'obra de Virginia Woolf del mateix títol. Presentació i dinamització a càrrec de Nina Parrón, que va ser membre de la direcció del Festival Internacional de Cinema Realitzat per Dones al llarg de la seva existència i ha organitzat diversos cicles i sessions de cinema.

Dimarts, 7 de juliol

10.30-13.30 h

Taller 1: Les aportacions del feminisme a la salut de les dones.

Coordinació: Pilar Ferrer de Sant Jordi i Carme Alorda, professores del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la UIB.

Professora convidada: Diana Sojo Guttero, llicenciada en Medicina i Cirurgia, especialista en Obstetrícia i Ginecologia, diploma en Relacions de Gènere i Desenvolupament. En l'actualitat treballa a l'Hospital de Móstoles i en programes d'atenció sanitària i educació per a la salut sexual i reproductiva a la Comunitat de Madrid. És presidenta del grup d'interès espanyol en població, desenvolupament i salut reproductiva.

Objectius: l'objectiu d'aquest taller serà reflexionar sobre els aspectes, tant positius com negatius, que afecten la salut de les dones després de la generalització de l'assistència sanitària pública i gratuïta. Així mateix, en el marc del taller obrirem la reflexió sobre el que suposa i significa la feminització de la medicina en els diferents nivells.

Taller 2: Ofèlia entre la publicitat i l'art: Forces regressives i innovadores en la construcció del gènere

Coordinació: Paloma Fresno, membre de l'Associació Dones i Lletres i professora del Departament de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina de la UIB.

Professora convidada: Sharon Keefe Ugalde, professora al Departament de Llengües Modernes de la Universitat de l'Estat de Texas, hispanista i poeta, és autora, entre d'altres, de textos com ara *En voz alta. Las poetas de las generaciones de los 50 y los 70. Antología* (Hiperión, 2007), *Sujeto femenino y palabra poética: Estudios críticos de la poesía de Juana Castro* (Diputación de Córdoba, 2002) o *La poesía de María Victoria Atencia: un acercamiento crítico* (Huerga y Fierro, 1998), així mateix és autora de nombrosos articles en revistes científiques sobre els seus temes d'investigació, les poetes espanyoles.

Objectius: a través de la figura d'Ofèlia és possible traçar una tensió entre una construcció regressiva del gènere, manifesta sobretot en la publicitat de la moda femenina, i una construcció innovadora, present en la poesia i l'art visual de final del segle XX, que apunta a una construcció fluida i desjerarquitzada del gènere que obre múltiples posicions de subjecte a les dones. La publicitat recrea, de vegades amb una exactitud sorprenent, imatges de la figura shakespeariana basades en els quadres dels preraphaelites i d'altres pintors de la fi de segle. El mosaic d'ofèlies que emergeix de la lectura subversiva de l'Ofèlia canònica i de la gosadia de les poetes i els/les artistes visuals de transformar-la

confon i sedueix els lectors. La figura reapareix en les últimes dècades del segle XX (en la poesia, la pintura, la fotografia). L'objectiu del taller és analitzar aquestes moltes i diverses imatges.

Taller 3: La violència de gènere als conflictes armats

Coordinació: Margalida Capellà, professora del Departament de Dret Públic de la UIB, i Catalina Escarrer, membre del Grup d'Estudis de Gènere de la UIB.

Professor convidat: José Ricardo de Prada Solaesa, llicenciat en Dret. Premi nacional 2007 de Drets Humans concedit per l'Associació Pro Drets Humans d'Espanya. Ha exercit jurisdicció com a magistrat a la Sala Penal de l'Audiència Nacional. Va exercir com a jutge internacional de la Sala d'Apel·lacions de Crims de Guerra de la Cort d'Estat de Bòsnia i Hercegovina, nomenat per l'Alt Representant per a la Comunitat Internacional i per a la Unió Europea a Bòsnia i Hercegovina (OHR). Ha publicat diverses obres col·lectives i articles en relació amb els drets humans, sistemes de protecció penal i ordinària de les violacions del Dret internacional dels drets humans i del Dret internacional humanitari.

Objectius: les agressions sexuals, especialment contra dones i nenes, durant els conflictes armats no és un succés nou. No obstant això, va ser durant la Guerra de Bòsnia i Hercegovina quan les societats occidentals es varen adonar de la seva utilització com a arma de guerra. En aquest taller es pretén fer una aproximació al fenomen, a través de l'estudi del cas específic de Bòsnia i Hercegovina, la jurisprudència emanada del Tribunal Penal Internacional de l'ex-Iugoslàvia i Rwanda, passant per l'estudi del seu tractament en diferents instruments jurídics internacionals —convenis de Ginebra i Estatut de la Cort Penal Internacional— i especialment a les resolucions del Consell de Seguretat de Nacions Unides, per finalitzar amb la crítica de la seva regulació al Codi Penal espanyol vigent i al projecte de reforma.

13.30-16 h. Dinar

16-18 h. Continuació dels tallers 1, 2 i 3

18-18.30 h. Descans

18.30-20 h. *Mirant el món al revés*, presentació a càrrec de Pere Binimelis i Xisca Morro del material audiovisual per treballar amb joves a El Salvador preparat l'estiu de 2008 per alumnat cooperant de la UIB .

Dimecres, 8 de juliol

10.30-13.30 h

Taller 4: Models de democràcia i ciutadania

Coordinació: Capilla Navarro i Virginia Ferreiro, membres del Grup d'Estudis de Gènere de la UIB.

Professora convidada: Alicia Miyares, doctora en Filosofia, forma part del Consell Rector de l'Institut Asturià de la Dona i és secretària de l'Associació Espanyola de Filosofia Maria Zambrano. Les seves línies d'investigació s'han centrat en els aspectes socials, polítics i morals del segle XIX i la seva repercussió en la història del feminisme, el feminisme com a filosofia política i els problemes de la democràcia actual i el seu perfeccionament. És autora, entre d'altres, dels llibres *Nietzsche o la edad de la comparación* (2002) i *Democracia feminista* (2003). Fou assessora de la Unitat Dona i Ciència del Ministeri d'Educació i Ciència des de la seva creació i fins a 2008. Actualment és assessora de la vicepresidenta primera del govern d'Espanya.

Objectius: en el marc d'aquest taller s'analitzaran des d'una perspectiva històrica i de gènere els models de ciutadania i democràcia, incidint en el llarg camí recorregut per les dones

fins a aconseguir arribar a la consideració de ciutadanes, i revisant, a més, en profunditat la situació actual amb particular atenció als assoliments i actuacions en matèria de polítiques públiques i a les exclusions que encara avui dia podem constatar.

Taller 5: Moviments de dones i drets humans en Amèrica Llatina

Coordinació: Fernanda Caro, professora del Departament de Filosofia i Treball Social de la UIB.

Professora convidada: Mireya Perea Perea, llicenciada en Humanitats per la Universitat de Pamplona, Colòmbia, té un postgrau en Cooperació al Desenvolupament i també un postgrau en Psicodidàctica per la Universitat del País Basc. Defensora de drets humans i refugiada colombiana des de 1998 (Programa Amnistia Internacional). És especialista en mitjans alternatius de comunicació, i participa en programes de ràdio alternativa sobre drets humans i moviments socials a Amèrica Llatina al País Basc.

Objectius: els moviments feministes llatinoamericans treballen noves propostes que tenen a veure amb la resistència indígena, camperola, popular, i estudiantil. Ja no són sectors socials o organitzacions aïllades que es reuneixen per plantejar els problemes immediats, sinó organitzacions amb incidència política, que han guanyat espais de divulgació i de denúncia enfront de la violació dels drets humans. En aquest taller farem un recorregut per Llatinoamèrica observant experiències com: les dones veneçolanes en la construcció del projecte bolivarià; les dones colombianes en la lluita quotidiana per la pau, la justícia, la veritat i la reparació; les dones mexicanes contra la violència; les dones argentines ocupant espais públics per guanyar en governabilitat; les dones indígenes transmetent la seva cosmovisió, organitzant esdeveniments regionals, nacionals i internacionals i participant-hi.

Taller 6: Coeducant la diversitat afectiva i sexual

Coordinació: Francesca Salvà, professora del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB.

Professora convidada: Mónica Timón Herrero, doctora en Psicologia i Màster en Teràpia de Conducta per la UNED. Responsable del Centre Pandora. Especialista en formació en coeducació, ha impartit cursos en diferents institucions (Escola de Mestres Rosa Sensat, Escola de la Dona de Francesca Bonnemaison, Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya). Pertany al grup «Construcció de la identitat femenina en l'àmbit educatiu», inscrit a la Comissió de Psicologia de la Dona del Col·legi de Psicòlegs de Catalunya. Ha editat diferent material didàctic, entre d'altres «Adolescència, identitats i diversitat sexual».

Objectius: en aquest taller es pretén posar sobre la taula quin és el paper dels rols de gènere en el desenvolupament afectiu i sexual. Posarem èmfasi a analitzar i debatre el context social en què es construeix la identitat sexual dels i de les adolescents per superar certs estereotips i prejudicis que afavoreixen l'existència d'actituds discriminatòries i coarten la manifestació d'una sexualitat lliure. Es facilitaran eines que aportin nous elements per treballar a les aules i altres espais de formació el desenvolupament afectiu i sexual dels i de les adolescents tenint en compte la diversitat d'identitats sexuals. S'aborden temes com el desenvolupament de les identitats sexuals, la relació entre sexe i gènere i la necessitat d'afavorir conductes de respecte envers la diversitat afectiva i sexual, presentant, a més, diverses estratègies d'intervenció per tal de tractar aquestes temàtiques en el treball amb adolescents.

13.30-16 h. Dinar

16-18 h. Continuació dels tallers 4, 5 i 6
18-18.30 h. Descans
18.30-20 h. Espai reservat per a l'Institut Balear de la Dona

Dijous, 9 de juliol

10.30-12 h

Diàlegs amb Ana de Miguel Álvarez. És professora de l'àrea de Filosofia Moral i Política de la Universitat Rey Juan Carlos de Madrid. Entre d'altres, és autora de *Los feminismos a través de la historia* o coautora de textos com *Teoría feminista. De la Ilustración a la globalización* (amb Celia Amorós; Minerva, 2005)

12-13.30 h

Taula rodona: *Implementació de les polítiques d'igualtat als ajuntaments de Mallorca*. Hi participaran representants de diversos ajuntaments de l'illa per tal de presentar la implementació dels plans d'igualtat en cadascun.

Presentació: Esperança Bosch, professora de Psicologia de la UIB.

13.30-16 h. Dinar

16-18.30 h

Lliurament de premis del concurs de fotografia comentada *13 mirades al feminisme* i presentació dels treballs guardonats pels/les autors/es.

Lliuraran els premis l'Hble. Sra. Francina Armengol, presidenta del Consell de Mallorca, i les persones que varen ser membres del jurat, Sra. Lila Thomàs, directora de l'Institut Balear de la Dona; Sra. Esperança Bosch, codirectora de la XIII Universitat d'Estiu d'Estudis de Gènere; Sr. Marcos Augusto, president del Consell d'Estudiants de la UIB i comissari de l'exposició; Sr. Juanjo Alfonso, professor de fotografia del CEF; i Sra. Virginia Ferreiro, tècnica del Grup d'Investigació d'Estudis de Gènere de la UIB.

18.30-20 h

Conferència col·loqui a càrrec de Daniel Leal González, psicòleg i antropòleg, membre del grup d'homages igualitaris Hombrecitos de Madera.

Presentació: Victòria Ferrer, professora de Psicologia de la UIB.

Divendres, 10 de juliol

10.30-13.30 h

Conferència de clausura, *L'Institut de la Dona: 25 anys de feminisme institucional (1983-2008)*, a càrrec de Rosa Peris Cervera, llicenciada en Dret per la Universitat de València, va exercir com a advocada laboralista. Ha estat regidora a l'Ajuntament de Benaguasil i diputada al Parlament de l'Estat entre 2000 i 2004 per la circumscripció de València. Des de 2004 és la directora general de l'Institut de la Dona, que en aquesta legislatura depèn del Ministeri d'Igualtat.

Presentació: Esperança Bosch Fiol, professora del Departament de Psicologia de la UIB.

13.30 h. Acte de clausura a càrrec d'Esperança Bosch i Teresa Riera, codirectores del curs.

Informació

Universitat de les Illes Balears

Servei d'Informació

Edifici Ramon Llull

Cra. de Valldemossa, km 7.5. Palma

Telèfon: 971 17 29 39

Fax: 971 17 20 64

E-mail: informacio@uib.es

<http://www.uib.cat/servei/sac>

Allotjament

— Residència d'Estudiants. Edifici Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Campus universitari. Cra. de Valldemossa, km 7.5. Palma

Tel.: 971 17 26 00

Fax: 971 17 32 16

E-mail: residencia@uib.es

<http://residencia.uib.es>

— Informació general de pensions, hotels, albergs i habitacions per compartir:

Borsa d'habitatge de la UIB: http://www.uib.cat/borsa_uib/habitatge

Infojove

C/ de Joan Lluís Estelrich, 9, baixos

Tel.: 971 17 77 17 / 16

E-mail: infojove@bitel.es

<http://infojove.caib.es>